

Flexibel hoger onderwijs niet houdbaar

Analyse - Hoe we de slaagkansen van onze jongeren kunnen verbeteren

Dat bijna zestig procent van de eerstejaarsstudenten faalt, kost Vlaanderen tientallen miljoenen euro's. Ingrijpen is volgens de rectoren noodzakelijk, maar hoe? Het einde van de doorgedreven democratisering dringt zich op.

Eerst het goede nieuws: Vlaanderen telt steeds meer hoger opgeleiden, wat noodzakelijk wordt geacht voor innovatie en economische groei. Van alle jongeren die starten in het hoger onderwijs behaalt ruwweg 75 procent ooit een diploma. Dat lijkt een prima cijfer, maar verbloemt de werkelijke kansen van onze studenten. Liefst 60 procent van de universiteitsstudenten faalt in het eerste jaar. Lang studeren is dan ook in trek. Een trend die eigenlijk te voorspellen viel. Door de invoering van de bachelor-masterstructuur in september 2004 ontstond de flexibilisering. Daardoor kunnen studenten zich inschrijven voor zo veel - of zo weinig - vakken als ze willen. Ook hoeven niet alle vakken met een 10 op 20 of hoger afgerond worden. Als het niet lukt, kunnen ze in de meeste gevallen simpelweg worden meegenomen naar het volgende jaar. Het heeft bij de student van tegenwoordig voor een mentaliteitswijziging gezorgd, ziet ook Alain Verschoren, rector van de Universiteit Antwerpen. "Omdat jongeren vakken kunnen uitstellen, staat het studeren niet meer centraal. Het is een onderdeel geworden van een tijd waarin het weekend, de vriendenkring en hobby's primeren. Dat zorgt er wel voor dat ze vaak een extra jaar nodig hebben om de uitgestelde cursussen te voltooien."

Niet gemotiveerd

De cijfers van Verschorens eigen universiteit bewijzen dat. Waar een bachelorstudent in 2007 zijn diploma in gemiddeld 3,15 jaar behaalde, is dat nu gestegen tot 3,34 jaar. De andere universiteiten noteren dezelfde tendens en stellen unisono dat de slaagcijfers, zowel voor het eerste jaar als de gehele bacheloropleiding, verhoogd moeten worden. UHasselt-rector Luc De Schepper zal de kwestie aankaarten op een vergadering van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR). "We moeten ons beraden of deze tendens wenselijk is voor de maatschappij, want de economische gevolgen zijn aanzienlijk." Vlaanderen is immers ruim 100 miljoen euro per jaar kwijt aan falende studenten, ervan uitgaande dat zij hun achterstand niet meer op tijd inhalen. Een student kost de overheid 11.800 euro, een stuk meer dan het OESO-gemiddelde van 9.987 euro. Daar komt bij dat de universiteiten, en dus de overheid, minder van dat geld recupereren, omdat de studiekosten zeer laag zijn. In Nederland, waar een student jaarlijks ongeveer evenveel kost, ligt het collegegeld tot duizend euro hoger. Tel daarbij dat langer studerende jongeren pas later op de arbeidsmarkt terechtkomen en het verlies voor onze economie neemt nog verder toe. De lage slaagcijfers zijn een complex probleem en kennen geen simpele oplossing. De kwaliteit van de opleidingen verlagen mag volgens rector Rik Torfs (KU Leuven) nooit gebeuren. Dat betekent dus dat onze jongeren zullen moeten veranderen. Want, zoals VUB-rector Paul De Knop, zegt: "Of onze jongeren zijn niet allemaal gemotiveerd genoeg of ze hebben er de capaciteiten niet voor of ze kiezen voor de verkeerde richting." Een cocktail van mislukkingen, als het ware. De rectoren dragen zelf oplossingen aan om het lang studeren



te beperken. Allereerst moet het niveau van het secundair onderwijs worden opgekrikt, zodat het eerste jaar aan de universiteit niet langer een verkapt zevende middelbaar hoeft te zijn.

Zalmeffect

Tegelijkertijd zien ze heil in een verplichte, maar niet-bindende oriëntatieproef in het (voor)laatste jaar van het secundair. Het zou ervoor moeten zorgen dat jongeren die amper kans hebben om te slagen voor een opleiding er simpelweg niet aan beginnen. De meest ingrijpende suggestie komt van Paul Van Cauwenberge, afscheidnemend rector van de UGent. Hij meent dat de universiteiten sommige jongeren moeten kunnen weigeren. Torfs sluit zich daarbij aan en stelt dat er grenzen zijn aan de democratisering. Hij kijkt daarvoor naar Nederland. Daar mogen HAVO-leerlingen - vergelijkbaar met ons TSO - zich niet inschrijven aan de universiteiten. Zij mogen wel naar de hogeschool om daar na een jaar hun propedeuse te halen en, indien gewenst, door te stromen naar de universiteit. Studenten doen er dus slechts een jaartje langer over om aan de universiteit te geraken, maar zullen daardoor wel beter op de hoogte zijn van hun capaciteiten. Ook zorgt het ervoor dat vooral de gemotiveerde jongeren verder studeren. Geen watervaleffect meer zoals in Vlaanderen, waar studenten zo hoog mogelijk mikken om lager te eindigen, maar het zogeheten zalmeffect. Even hard tegen de stroom inzwemmen om later krachtiger op de arbeidsmarkt te belanden.